Manau, kad LDK palikimas priklauso visiems buvusios Valstybės piliečiams. Bet vis dėlto tą Valstybę sukūrė lietuviai savo etninėje žemėje dar būdami pagonimis ir tik vėliau kaimynai slavai buvo prijungti ar savo valia prisijungė ir tapo Valstybės piliečiais. Visą Valstybės gyvavimo laiką lietuviai buvo valdanti tauta ir kiek į rytus ar pietus besiplėstų Valstybė, jos valdantis centras išliko lietuvių etninėse žemėse.

Valstybės ženklas Vytis legendose ir metraščiuose minimas nuo pagonybės laikų: tų pačių slavų Hipatijaus metraštis parašė, kad Vytenis tapęs Lietuvos valdovu pasigamino spaudą su raiteliu – Vyčiu. Praėjus geram pusšimčiui metų jau visi Algirdaičiai turėjo tokius spaudus.

Baltarusiai (ir ukrainiečiai) šalia lietuvių petys į petį kovojo Žalgirio, Oršos, Salaspilio laukuose – gynė savo bendrą Valstybę nuo kryžiuočių, rusų, švedų, juos Vyčio vėliava vedė į mūšius ir dabar, praėjus šimtams metų ji tebepriklauso jiems.

Moderniaisiais laikais lietuvių tauta atstatė savo valstybingumą, paskelbė perimanti LDK palikimą ir savo atsikūrosios Valstybės herbu patvirtino Vytį. Tada savo Nepriklausomą Valstybę paskelbė ir baltarusiai, jie taip pat patvirtino savo insignijas – Vytį ir baltą, raudoną, baltą vėliavą. Baltarusiams nepasisekė – vos susikūrusią valstybę okupavo bolševikinė Rusija. II pasaulinio karo metais jų pastangos atgauti valstybingumą buvo iš anksto pasmerktos. Pagaliau 1991m. Baltarusijos valstybė atsikūrė, bet po kelių metų dėl pačių Baltarusijos žmonių abejingumo savo istorijai ji tapo valdoma diktatoriaus. Tiesą sakant, baltarusių bendras gyvenimas su rusais carinėje ir sovietinėje Rusijoje, jų artimos kalbos, religija ir papročiai atbukino baltarusių istorinę atmintį. Tačiau jų tarpe yra aršių nacionalistų – jie ir dabar pretenduoja į visą ir nedalomą LDK palikimą, net į Lietuvos senąją sostinę Vilnių, nors šis niekada nepriklausė Baltarusijai ir nebuvo jos sostinė. Štai ką kalbėjo šauniais 90-taisiais Baltarusijos liaudies fronto lyderis Zenonas Pozniakas: “Iš visų Rusijos stalininės politikos neteisybių pats skausmingiausias ir didžiausią žalą padaręs Baltarusijai buvo Vilniaus ir Vilniaus krašto perdavimas Lietuvai apgaulės būdu“ ir teiginį užbaigia optimistiškai: „Anksčiau ar vėliau stalininės okupacijos padaryta neteisybė bus ištaisyta. Netruko sureaguoti ir Baltarusijos komunistų partijos Gardino apskrities pirmasis sekretorius V.Semionovas: „Jei susiklostys taip, kad lietuvių pusė vienašališkai denonsuos 1939 metų susitarimus (turima omeny Lietuvos ir Sovietų sąjungos sutartį dėl Vilniaus) akivaizdu, kad Baltarusijos SSR bus priversta peržiūrėti jos priimtus sprendimus … ir atkakliai sieks, kad BSSR būtų grąžintos visos LSSR perduotos BSSR teritorijos dalys”.

Keletas žodžių apie dabartinius lietuvišką ir baltarusišką Vyčius. Abu herbai aukščiausiose valstybių institucijose buvo tvirtinami 1991m. maždaug tuo pačiu laiku. Gal tai ir lėmė, ka abu herbai iš pirmo žvilgsnio panašūs. Heraldikos taisyklės leidžia tą patį simbolį turėti skirtingų teritorijų, miestų ar asmenybių herbuose su sąlyga, kad simbolis turėtų kitas spalvas ar priedus, prisiminkime senąsias Europos valstybes – ten karaliauja vien liūtai ir ereliai. Baltarusijos ir Lietuvos Vyčiai yra panašūs įkomponavimu į skydą, masių santykiu, detalėmis ir pagrindiniais judesiais. Yra ir skirtumų: riterio laikomas ant peties skydas lietuviškame herbe yra mėlynas su auksiniu lygių galų Dvigubu kryžium, o kaimynų skydas sidabrinis su auksiniu Krikštytojo kryžiumi. Lietuviškame – žirgo pakinktai mėlyni su auksiniais papuošimais, o baltarusiškame jie žirgo spalvos – sidabriniai. Bet ar to užtenka?

Ne mūsų valioje priversti kaimynus pakeisti savo herbą, lengviau mums patiems pagalvoti apie herbo modifikaciją, juk praėjo jau trisdešimt metų nuo jo patvirtinimo.

2021.01.27. Juozas Galkus